

ან ვინ აქნებდა ამათ შუამდგომლობას...
სანს თუარო გუნდაჩაუგვალს უფთხი და
ამით სისხაროს: ბარაქა, „ტრანსი-
ნანს“ დორბა გავაძრავებდა და ამი-
ტომ სელ-მორად უნდა ამოგანაოთ-
ი, და მკენ-ვი მოაქაწამებოთ, თუ არ
მოაკაწამებოთ ტრანსიანთ, თქვენს
ჭირას სანაგვლო აფის! სომ ვიდრე
თქვენ აქნებოთ და რა მსუად, დაჯანსრე
ბით ტრანსიანთ, თუ არ დაჯანსრებთ,
დაჯიწყებთ მასრეთ. სომ თქვენ სხელთ
არის! ა. ჩა დადუღა წყალო დაჯანსრეანს.

Senex

წარმომადგენელი

22 აპრილი.

როგორც მკითხველს მოეხსენება,
8 აპრილს ფოთში სიმინდის მოგაქ-
ურ ბან კუნდრის შეზინდებისათვის
დაესხა რამდენიმე შეთარაზებული
ავაზაკები და სურათი გაეძარცვათ
იგი. თუმცა ეს ამბავი უკვე იყო და-
ბეჭდილი, როგორც ქართულს, ისე
რუსულს გაზეთებშიც, მაგრამ ამ
მსურს ორიოდ სიტყვით აღწინაა
სი ქობრები, რომელიც გამოიწვია ამ
ამბავსა და მით დავსურათოა წიგნი-
ბითი მხარე ზოგადი ვებატონე-
ბისა, რომელთაც „მედანოსობა“ ზი-
არებად მიანიათ და მოძმის დადუ-
გვ გამოიღობს. აი საქმე რაშია: მიუღ-
ნის ბრალს, რომ ავაზაკები გაიქე-
ნენ და ბძობლის ველზედ დასტო-
ვეს დაქირადალ ერთი ჯარის-კაცი და
ერთიც პოლიციის მოხელე (დესტე-
ნიცი), ახვეწენ კისრზედ ფოთის პო-
ლიციის ბოქაულს ბანს მგელაძეს,
რომელიც ისე არაფერს შუაშია ამ
საქმეში, როგორც ჩინილი კაცი.

საქმე ასე იყო. ავაზაკებმა დაიქი-
რეს კუნდრის ბიჭი და გამომდვარეს
წინ, ბიჭი შევარდა ბატონობის
და მარდათ აუხსნა, თავს უშველიყო,
ავაზაკები დაესხნენო. კუნდრმა
დასწრაფოდ დაეკატა კასა, გავარდა
ფანჯარაში და მეორე ეგზოში გადა-
ხტა; გადახტომის დროს რევოლვერი
დასცლია; ამ ხმამ ალიაქობით შეეყე-
ნა; ავაზაკები მასფრდნენ. ამ დროს
პოლიციის ბოქაულს მგელაძემ გამო-
აშურა იქითკენ; ქუჩაში ვერც ჯა-
რის კაცებმა და ვერც პოლიციელებმა
ვერც შევხედეს შესვლა; ბოქაულმა
მგელაძემ ჩაქვიდა ერთი ხელი ჯა-
რის-კაცს, მეორე პოლიციელს და
გარდა დაიქცა; გზადანა საშინელი
შეთიშობოდა, თორემ რამდენიმე
უღანაშვილი კაცი მოკვდებოდა; ავა-
ზაკები არა სჩანდნენ, რადგან სავა-
რისი ისხდნენ; ესროლნათ პოლიციე-
რების თოხი პირდაპირ იქით, სი-
ანამაც ავაზაკები ისროდნენ, მცხოვ-
რებლები დაიხოცებოდნენ, ამიტომ
მალთ ისროლეს, ავაზაკებმა გავო-
ნეს-რა მოწინააღმდეგე მხრიდან
სროლა, დანებეს სროლას თავი,
კუნდრის სახლსაც და გაიქცენ.

გელა, ამის გამო, ბოქაული მგე-
ლოძე ორ ცეცხლს შუა ჩაყენეს ხა-
ლხის ხმამ და ზოგადობა მღერია
წყალით თევზის მძებრება: რატომ
პირდაპირ არ ასროლნია თოხები,
რად დაუტყრეს კაცებია. მართალია,
კაცები დასტრეს, მაგრამ მგელაძეს
რომ ნება მიეცა პირდაპირ სროლი-

სა, რამდენიმე კაცი აუცილებლად
უნდა მომკვდარიყო, ეს ერთი; მეო-
რე ისა, რომ მგელაძე რომ არ გა-
მოშველებოდა, კუნდრის მთელის
საცხოველოდღან დასკოლდნენ და
რამდენიმე კაცს იმსხვერპლიდნენ.
მგელაძის ვარდა სხვაც არიან პო-
ლიციის მოხელეები; ეს რომ ქუჩი-
ლიც შევბრძოლა ჩასაფრებულს ავაზა-
კებს, სხვებს სხვა მხრიდან უნდა
ეწაფლნათ საქმისათვისა. კაცი მალ-
დობის დროსა და ამის ნაცვლიად
ყოველ დღე რას არ უგონებენ,
ლამის უღანაშუალოს აქილან და-
ნაშაული. ან რაღას გამოუდგებოდა,
როდესაც კაცები დაუტრეს, აღარ
გაკუნენ დანარჩენნი და ამ დაქირ-
ალების მისი პატრონობა დასტრდნენ.
შუქველია უმღელესი აღმინსტრატ-
ორული მოთავსება არ მიხედეს პო-
რებს, ბეზლობას მგელაძეზედ, რო-
მელმაც უშუველს სიკვდილს ვადაარ-
ღნა რამდენიმე კაცი და თვით კუნ-
დრისა.

შემდეგ იგივე ავაზაკები დაეცნენ
ქალაქის მგელაძეს ზედ სადავრის
გვერდზედ და აიკლეს, იქიდან და-
ბა აბაშას ეწვივნენ და უჩამეიშვილი
აიკლეს, წუხელის, 21 აპრილს,
ახალ სენაში დღისთ მზისით მო-
ჭკლეს ერთი მესამინდ მგერელი—
და გაძარცვეს სრულიად. ასე დათო-
რეშობენ ყოველგან; არც ქალიდი-
ღში, არც აბაშაში და არც ახალ-
სენაში წინააღმდეგობა ვერაფერ
უწვია, რომ თავისი ავაზაკობა არ
გაეყენათ. აქედამაც ნათლად დაი-
ხინავეს მკითხველი, რამდენად უო-
ჩინად და უშიშრად მოექცნენ ფო-
თში, რომ ერთი გროშიც არ დაი-
ნებეს თავადადებულს ავაზაკებსა.

მეორე შენიშვნა.

(წერილი კავკავიდან)

„ცნობ. ფურც.“ მე-171 №-ის ბა-
თუმდგან მოწერილი წერილით სხვათა
შორის ნათქვამია, რომ „კავკავში,
სადაც ქართველები ბევრად ნაყლე-
ბია, ვიდრე ბათუმში, ამ მოკლე
ხანში სკოლის შენობაც ააშენეს და
ბიბლიოთეკაც დაიარსეს“. რადგან-
სა და რამდენიმე დღე ვარ, რომ მკო-
თხელი საზოგადოება ყურადღებს
აქცევს კავკავის ქართველობის მოძ-
რობას, საქიროდ ვიაც ორიოდ
სიტყვით გავუხაროა აქაური ავა-
კავი. კავკავის ქართველობის სახე-
რიად აქ არსებობს არათუ მარტო
ქართული სკოლა და წიგნთ-საცავი,
არამედ ქართული საჯარო სკო-
ლაიც. საჯარო სკოლის არსებობას
ჩქარა ორი წელიწადი შეუსრულდ-
ება, მაგრამ, არ ვიცი რა მიზეზით,
დღემდის დაწერილობით ანგარიში
მისის მოქმედების ვახუთებში არ
არის გამოცხადებული, რომ ყველას
შესძლებოდა ვიცნობა. დაარსების
გამო თუმცა წერილი იყო დაბეჭდი-
ლი, იგერიანო? (1895 წ.). მაგრამ მას
შემდეგ, თუ არა ვცდები, აღარაფერი
ყოფილა. კარგს იზამდნენ, ვისაც
ეჭო არს, ამის ყურადღებს მოაქცე-
დნენ და ამ სკოლის მოღვაწეობას
ყველას გააცნობდნენ. კარგი იქნე-
და გეროვანი ყურადღება მიექცეც
აგრეთვე წიგნთ-საცავსაც, რომელიც
ახალის გამოცემულის წიგნებითა,
თუ სხვაფრთხი, ღარიბია და, ამიტომ
ჯეროვანად ვერ უღებდა თავისს

დაწინაშელებას. მის დაარსებაში დი-
დი ღვაწლი მიუძღვის პატიცემულ
ბოკეცკეს და კიდეც მადლობას,
რამდენადღაც შეუძლიან, მისი გვაფარ-
თავებსა, მაგრამ რა ჰქნას ერთმა
მასწავლებელმა, რომელსაც ისეც
ბევრი მოვალეობა აქვს ანაკორაში
იგივე, აქაური ახალგაზრდა ამ
გვერდისა ყურადღებს მოაქცევს.
სიამოვნებით აღსანიშნავია აგრეთ-
ვე ის გარემოება, რომ აქაური
ქართველი ქალბატონი მონაწი-
ლეობას იღებენ სკოლის ფუნდ-
დასაყენებლად. ყოველ წელს მძაბ-
რად ვერცე წოდებულს, ბაზრობას,
სადაც ჰქვიანდნენ როგორც თავიანთ
ხელ-საქმეს, აგრეთვე შემოწირულ
ნივთებსაც, და ამგვარად დიდად
გზნარებიან სკოლას, რადგანაც „ბაზ-
რობა“, თუ სხვა ამგვარი რამ, სკო-
ლის სასარგებლოდ არის ხოლმე
დანიშნული. ცხლაც, როგორც ამ-
ბოქნე, დღეს საზღვისში არიან ბაზ-
რობის გასამართავად და, იმედია სა-
სხედლოდ დაავიგოვნივნენ. საზო-
გადოდ, აქაური ქართველი ქალბე-
დი და სხვებისთვისაც, რისთვისაც
დიდად საქმენი არიან. ვუსურვებთ
წარმატებას და ყოველთა სიარულს
იმ გზაზედ, რომელიც სამოღვაწეოდ
აურჩევიათ. დანიშნულება საზოგადო
მოღვაწეობის იმდენათ წმიდაა, რომ
მცირე რამ მიზევი კაცს უკან არ
უნდა აყენებდეს.

ახალი

პატივსაცემი

„შაშვილის“ სკოლის საც-
ხრემელი ისტორია უკვე გამოცემული
და მოსმენილი გეგმებია. ამ ისტორი-
ად დაწინააღმდეგეთა რა რიგი ომი გა-
დაუხლი თავისი სახელმწიფო ტვილი-
სი პოლიციას, რომ ცუდ-კაცობა
და ბოროტ მოქმედება არ დაამო-
წილიყო და არ ჩაეუწყებინათ და მით
ხალხი გადადგინა მოწამეობის და
მოშაშვილის. ისიც ვიცი, ვინ და-
უფრდა წინ პოლიციას ამ საქმეში ჭ-
უნდ სცილობდა მართალი პო-
ლიცია ვაგეტყუებინა და მცუყუ-
წამდა, და მალე და აყოლობუ-
ლი თევზი გამოათოხინა. ეს წინა-
აღმდეგი მართლისა და მოსარჩლე
მტყუანისა ვახლად იცი თ ვინ? იგი
მეტიესი ქალბედი განსაზღვრავდა სა-
ხსნელად დაწესებულს, რომელსაც
სასანიტარო-სამკურნალო ჰქვიან
რომლის პირველი და პირდაპირ მო-
ღვაწეობა სდევნიდეს ყოველს ბოროტ-
ლომქმედს ამისთანაგვარ და თვითონ
პოლიციაც ვი აფხიზლოს, რომ არა-
ვინ შემოაბაროს და სყოლის ხალხის
ჯანმრთელობისა და სიკაცხლის
მანგებელი ხორავი და საქმელ-სამს-
ელი. პოლიცია ამდღევანდის და აჩენს
ამისთანა ბოროტ-მოქმედებს და სა-
სანიტარო-სამკურნალოს მკურნა-
ნი „კულტურისან“ გამოცემისა კალ-
თას აფარებენ და ყოველ ღონისძი-
ებას ჰხმარობენ დამაბლი და აყო-
რლებული თევზი დასაღვინებინო შუ-
მოვსა.

დამარცხებული და აშკარად შერ-
ცხენილი სასანიტარო-სამკურნალო
„კულტურისანის“ გულს მინიც
არ იტებს: ამ სამარცხენო ომში
დამარცხებულ წინამძღოლებს ბანებს
გარონებს და სტუდენტს ჯილდო-
საც აძლევს. აქ პირველისათვის ჯი-
ლდის ის არის, რომ თავის თანამდ-
ებობაზედ დაარჩინეს, იქნება, იმი-

ტომაც, რომ ტვილის ხათრი შეუ-
ნახა, რადგანაც აქ ბევრი „კულტუ-
რისანია“ და სხვა ქალაქები მოიშ-
რამბოდა და თუ არა, იმისი ნაღველი
სულიც არა ჰქონია, და მეორეს-კი
პირდაპირი ჯილდო მისცეს, დამ-
ტკიცეს ინსპექტორად, იქნება, იმი-
ტომაც, რომ ამას არც ტვილის
ხათრი ჰქონია, არც არავის სხვისა,
თავისიანებთან ერთად თანაწირად
გვლიდამ ამოღია არა-თავისიანიც,
ოლონდ-კი შაშვიანებმა მკრალი
თევზი ვახსიონ და ყველა ერთნი-
რად წაახდინონ სომეხი და ქართვე-
ლიცა. ამას უფრო დიდი ფაგოლი
დაუქვია ხელში ამ შემთხვევაში და,
რასაკვირველია, რომ დიდს დეფულს
დიდი ჯილდო მიეწვია და ეს დეფ-
ული არ დაუტოვა ბრწყინვალე
გამგებობა „კულტურისანისან“. ბან
სტუდენტნიც მიღობით მინიც არ
მოქცეულა ბან განმეფისამებრ. ბან
გარნიერე, რა-კი და რამდენადაა, რომ
მკრალი და დამალი თევზი ტვილი-
სისათვის არ არის მოტანილი და
სხვა ქალაქებისათვისა, მარტო თავ-
ისიანები ტვილისაა შემპარლებია,
და ბან სტუდენტნიც კი ერთნიარად
გამომეტრია სომეხი და ქართველი-
ცა, ოლონდ შაშვიანებს სხელი წა-
რემართოთ და ქონება შეიძინონ:
ქონება ხომ კულტურის ნიშანია.

ჩემ, რაც არის, არის და კვალად იქნება
კვლე, თუ ღმერთი გაუწერა ტვი-
ლის და თავისი მკვიდროს სეველი,
ჯან-მრთელობა, დღე გრძობა, სე-
ველი თავისი მკვიდროს სიკვლი-
სიკაცხლის ხელახლად ამ „კულ-
ტურისანთან“ დასტეს ჩაბაზა. დიდად,
ეს სწორედ ჩვენის ცოდვის ქთხეა
იქნება, ჩვენზე ღვთის წყარობა და
ღვთის რისხვა. დაფანებო ამას თავ-
ი და მივენდეთ ღმერთსა, სხვა გზა
არ არის, რადგანაც დიდი ნიშნებია,
რომ ტვილისელები თავის მოწამე-
ვის დამალისა და მკრალის თევზი-
საგან უფრო ადვილად ჰქირაბოდნენ,
ვიდრე „კულტურისანთან“ დასტეს
გამგებობად განდევნასა. შავი ქირი
მოიღის და ეშმოზობა, — და მახე მე-
ტი სხვა ქირად იქნება!

ჩვენ ყოველივეს გვათქმევინა
აუცილებლად შიშმა, ყელში მოშ-
ჯენილმა ნაღველმა, რომ ჩვენ,
ჩვენი ცოლ-შვილი, ჩვენი მხლო-
ბელინ ხელახლად ჩაეკვიით ამ სა-
ხელოვან დასტეს ხელში და მათის
წყალობით ვინ მოწამეობდა აყო-
რლებულის, დამალის თევზით და
სხვა ამითარა მხარავით—გვ მარტო
საქიოთ მოიკითხება. ჩვენ აქ ერთი
სასაცილო ამბავი უნდა გვეგზნა და
ამ შიშმა სიტყვა შორს წავადგინა.

საქმე ის არის, რომ შაშვილის
„სკოლისან“ ისტორიაში ერთი რამ
საოკარო ამბავი მოხდა. როცა კან-
მისამ ვახსენავ შაშვილის თევზი და
აღმოჩინა 61 ბოქა წამხდარი, ამ
აღმოჩენის ზოგიერთი „კულტუ-
რისანთა“ კაცი ეუჩრა და არ ეკ-
რებდა თურმე. აღმოჩენილია, რომ
სხვა გზა არ იყო უჯერონი
დაევერებინათ, მოიწვიეს გამყო-
ლომელოვან ორიოდ უცხო
მუშა და იმითაც ვახსენებ. მუშებმა
დამამოწმეს თურმე, რომ თევზი წამ-
ხდარი. არც ამას დასჯერებდა უჯე-
რონი და ერთმა მივანანა სოქა-
ვანებ: შორს რად მივადივარო, მე-
ნიერება გვეუბნება, რომ გვრედ წო-
დებული ლაქების ქალაქი თევზის
წვენში ამა და ამ ფრად შეიღებება

თუ წამხდარი არ არისო, — და ვე-
კითხათ ამ უტყუარს მოწამესა.
მოიტანეს იგი ქალაქი და ამია-
დელს ერთს იმ ბოქის თევზის წვენ-
ში, რომელსაც ზოგი წამხდარად
სცნობდა და ზოგი არა. ქალაქი
იმ ფრად შეიღება თურმე, რომელიც
ნიშნა მითამ მარტო სკარისა.

წარმომადგენელი უჯერობა სიხარ-
ული რა ამბავში იქნებოდა! მაგრამ
ბოლოს რა გამოვიდა ამ მეცნიერ-
ების მოწამელ მოწვევისაგან, ამ მართ-
ლი და უტყუარს მოწამეს რა ბუქნა
ჩამატებინეს, რომ შავი ფთო-
რად ეწვენებინა, — გერ ამას ვერ
გამოვამელოვანებთ და არც იმ
„მეცნიერის“ სახელს დავსახებოთ,
რომელმაც ასე გაბედვით მოიწვია
მოწამელ მეცნიერება და რაც ორნი
მოახდენინა.

რა თქმა უნდა, ეს ამბავი კამისის
ოქმში არ არის მოხსენებული და
მინამ უტყუარს საბუთებს არ მოვა-
გროვებთ, იმ დრომდე ეს ამბავი
და თვით იმ „მეცნიერის“ სახელ-
ჩვენში დარჩეს. და თუ ჩვენ აქ ეს
ამბავი გერ მარტო ისე გაგვითხრო-
ვისსენით, მხოლოდ იმისათვის, რომ
იმხედ სსენებულმა „მეცნიერმა“
აჩინდნა მოქალაქური გაუკაცმა
ქიანობის, თვითონვე მოგვითხროს,
— რა იყო და რა მოხდა და ჩვენ იძუ-
ლებულად აღარ გვეყოს ამისთანა სამ-
წებარო ამბებისათვის საბუთები მო-
გვეგროვებინა.

უცხოეთი

საბარძნეთი ოსმალეთის ომი.

გავს. „Times“-ის კორესპონდენტი სა-
ბარძნეთის მხედრობასთან ერთად
გვირჩიო ყოფილა. კორესპონდენტს
კარვად გაუტყენია იქაური ადგილობა,
სადაც ბერძენები იყვნენ დაბანაკებუ-
ლნი, და განსაკუთრებით პრეტე-
პიკალი, რომელიც საკმაოდ ყოფი-
ლა გამაგრებული ძნელად მისავალს
მალობაზედ. თავი და თავი გარე-
შობდა, რომელიც ბერძენთა საქმეს
უტყრებდა, ის იყო, რომ საშველი
ჯარი არ ემატებოდაო. ყოველ შემ-
თხვევაში, კორესპონდენტს ძლიერ
აკვირებებს ის გარემოება, რომ პირ-
დაპირ სიმაგრის დაკარგვის შემდეგ ბერ-
ძენმა შემდეგი სიმაგრეები უკომრად
მიატყრეს და დაბნეულ-დაფხვნილ-
მა სახელებისგან გაიქცნენ. საო-
კაროა, ამბობს იგი, რომ ბერძენები
სრულებითაც არ ეცდნენ, პრეტე-
პიკალიამ გამაგრებულნი იყვნენ, რომ-
მელიც იანნიში შესავალს კარებს
წარმოადგენს და რომელსაც ხელ-
მწერედ ასე დღევანდელ ველარ ჩაი-
ღებენ ხელშიო. შეიძლება ამ გარე-
მოების მიზეზი სხვისი ხელმძღვანე-
ლი იყვნენ, რომელთაც იმ თავითვე
სამოქმედო გეგმა კარვად თავის „შეუ-
ღებლად და აგრეთვე თვის დრო-
სწინად ღონისძიებანი ვერ მიიღეს,
რათა, სანამ ოსმალებს ძლია მიემა-
ტებოდათ, ბერძენთა ბანაკი გაემე-
რებინათ უღელტეხილზეო.

ამავე საგნის შესახებ ათინდგან
იუწყებინა: გვირ სრულებით დას-
კრავს ბერძენებსა და ბერძნის ჯარმა
არტას „შეაფარა თავი, თუმცა-კი
შეგვრავებს მტერი თვალითაც და
უნახავსო. ბერძენების ასე უკან და-
ხვევა ჯარის უფროსის მანისის უნი-

კობას მიეწერება.

— ფრანგულ გაზეთის „Journal“-ის კორესპონდენტი ვოლოდან შემდეგ ამავეს იუწყება 20 აპრილს: მთელი გულმოდგინედ აღი, ბერძნების მთავარ შტაბთან ერთად ბრძოლის ველს ვათვლიერებოდა. სწორედ უნდა ვსთქვა, პოლიკონიკი სმოლენციკი მშვენიერად პრაზმადა ჯარსა. ბერძნის 8,000 მხედრობამ 9,000 ოსმალი არა მარტო დამარცხა, არამედ ლარისისკენ უკუ-აქცია. სმოლენციკის ბრძანებით, ბერძნებმა ძლიერ ახლოს მოუშვეს ოსმალების ცხენოსანი ჯარი, რომელიც გვიმხედრობის მისიწარმოვანად, და მაშინ ბრძანა — დაუშინეთო. ბერძნების მხედრობა და სიმამაცე გასაოცარი იყო. მე დახვალთა მრავალი გვამი ვხეხე; დიდ ვნება ცხენოსანთა გარდა მოუვიდაო.

საბერძნეთის მადონოშიჩი მდგომარეობა

დღევანდელი მდგომარეობა (პოლიტიკური) საბერძნეთის ქვეყლას და ყველად აინტერესებს ამ ეპიდა. რაც უნდა მივიწყებოდეს კუთხე იყოს, რაც უნდა შეუქმნველ როლს თამაშობდეს მსოფლიო ისტორიის მსვლელობაში, საკმაო პაწია პოლიტიკური ტალღა, აჯანყება, რომ მიუძღვის ევროპამ, კაცობრიობის განსაზღვრულმა ნაწილმა თავისი თვალეში იმს მიაჯაროს და დაიწყოს მისის მდგომარეობის ყოველ გვარად გარჩევა-გამოკვლევა, გათვალისწინოს მის სულიერად, ეკონომიურად, პოლიტიკურად და სხვ. გარემოებების, ლიტერატურა, მეცნიერება, ფილოსოფია, ხელოვნება და სხვ.

საბერძნეთსაც ამ გვარად მოეკენენ ყველაში. მართალია, ყურადღებას მხოლოდებულნი არც წინად იყო დიდებულ ფილოსოფოსის არისტოტელის სახეობა, მაგრამ ჩვენ მხედრობაში დღევანდელი საბერძნეთი გვეკვს და არა ძველი სახელოვანი ქვეყანა. ამ დროინდელ საბერძნეთის შინაგან ყოფა-ცხოვრებით თავს მაინც და მაინც არაფერ იტყვბა. კრიტიკის საქმის ატების შემდეგ, განსაკუთრებით ბერძნებისა და ოსმალების ოფიციალურად ომის დაწყებულდგან დაიწყეს მსოფლიოს მოწინავე ორგანოებმა დაპირაკი საბერძნეთის ლიტერატურისა, საპოლიტიკო ძლიერებისა, ეკონომიურ მდგომარეობისა და სხვა-და-სხვა შინაურ სავნების შესახებ.

ბერძნების ეხლანდელ ლიტერატურაში თითო ოროლოს ვიცისაც ასახელებენ, მაგრამ ისინი (ლიტერატურნი) იმდენად სუსტნი არიან, რომ იმათ საქმე-სადიდებლად ვერცხვან გიტყვიეთ. პოლიტიკური ძალა და პრაქტიკულად, ისიც ვინ იცის, ჯერ კიდევ რა არის. მაგრამ იმათ დღევანდელ საგანს დაგვაშორებს და ისევე სჯობს პირდაპირ ეკონომიურ მდგომარეობას შევხებით.

სხვა რომ არა იყოს, ვინც-კი საბერძნეთისა და ოსმალების ომით დაინტერესებულნი, პირველის ქონებრივს მდგომარეობის გაგება საჭიროდ უნდა მიახედეს. დიდხანს ომის გაწვევას ქონებრივად დაცემული სახელმწიფო ფერქობაც ვერ გაიღლებს, რადგან მემომართ თანდათან ხერიანი შენახვა — საზრდობა სჭირათ.

საბერძნეთის ეკონომიურ მდგომარეობის დასაზრდობად ჩვენ გებლმდგომარეობით შარლ დიუროანის წერილით *) ამ ეპიდა საბერძნეთში დიდი საფრინასო კრიზისია. ამის წინადაკითხა — დიდი ხანი არ ვასული იმის შემდეგ საბერძნეთში იღებდა იმდენ ოქროს ყოველ წლიც, რომ სხვა სახელმწიფოებსაც აძლევდა სესხად. დღეს თითონაც ძლიერ კუდ მდგომარეობაშია. რაც რომ საფრანგეთმა გააძლიერა საბერძნეთიდან შემოტანილი ქიშიშიზე (გამზარაი ყურდანი სახეობად) დაღებული ვარდასახეობა, საბერძნეთის შემოსავალშიც იკლო. ქიშიში-კი ერთ უმთავრეს ვარეთ ვასატანს საფაქრის წარმომადგენს ბერძნებისთვის. ვარემ შექვეყნაში ამგვარმა ბაჟის გადიდება ქიშიშის ფასიც შეამცირა, ამ შემცირების გამო-კი—როგორც ყოველთვის, ოქროს შემოსავალშიც მეტად იკლო. გარდა ამისა—მრეწველობის განვითარებაშიც შესაძლებელი დაიწყო და საზოგადო სამუშაოც თითქმის სულ მოსიპო.

ასეთმა არეულ-დარეულმა აწეული დაწეულია დამაზარებელმა ვარეთებმა ატრინის გუბიის ვაკეთებმა მთავრობას სხვა უფრო კაცითილდელი მდგომარეობაში დაგდადებინა. ყოველივე ამის შემდეგ იყო მეჯიჯარა-რეთა, მიწის მომუშავეთა, ქვის მოღველთა და სხვ. ამ გვარ მოხელეთა განსახლება, სამშობლოდგან ვასელი, რომელთაც წინად მოგროვებოთ თან-სა საბერძნეთშივე შემოტარებიათ. დიდად შევიწროებულ ყოფა-ცხოვრებას მიეცნენ ყველაში, საზოგადოების ყველა წოდებანი. ყოველმა შემოსავალმა საერთოდ იკლო, პირველ უსაქიროებს მოითხოვნილების დასაკმაყოფილებლად საქონელშიც კი თითქმის ერთობლივად იმბატა. მაგალითად—პური, ხორცი და სხვ. ამგვარი ათის წლის წინვე საბერძნეთში დღევანდელხდ ორჯულ უფრო ოფად ჰქონდა; ამის გვერდით-კი სამუშაოს ქირას არაფერი არ მოჰმატებდა. ასეთს დროს რა ხდება, ხომ კარგათ ვიცით. ყიდვა-ხმარებე ყოველივეს უმადრებოთ დიდად შემცირება; მოვაკეტებმა ძალ-უნებურად შეზღუდეს წარმოება. ამის უფრო უარესი ქირი მოჰყავდა თან. რადგანაც ვაჭრობას მრეწველობასთან მეტად მჭიდრო და დახლოვებული კავშირი აქვს, ამიტომ ვაჭრობის დაცემის შემდეგ საბერძნეთის ეკონომიურ წარმოებაში დიდს გაჭირვებაში ამოჰყვა თავი და, ვინ იცის, როდის მოვლდება ბოლო ასეთს გაჭირვებას.

მიწათ მოქმედების საქმეც არ მისდის მაინც და მაინც წარმატებით, რადგან ჯერ კიდევ ძველებურ წესით მუშაობენ თითქმის ყველაში და მასთან ერთად მუშაობს ვერა ჰზოლოვან. სოფლებს მუშების რაოდენობა დღითიდღე კლებულობს. მეღვინეობაში სანატრულ წარმატებამდის მიადწია, როცა საფრანგეთში ვინცხვან ფილოქსერამ არსებობაში იყვნენ. ეხლა-კი სულ დაცვა, რადგან საფრანგეთში ვინცხვან ისევ მოაიკოცხლეს და უცხოეთიდან შემოტანილი ყურდენ-ღინოვად დაღებულნი ბაჟი გადაიდგენ. თუმცა ხარისხით საბერძნეთის ღვინოები და ზეთი დიდად გაუმჯობესეს, მაგრამ საქმეს

*) „Figaro“, Avril 1897

ამით ვერას ჰშველიან. მეორე გვარ მრეწველობაზე, ესე იგი საქარხნოს (საფაბრიკოს) მოსახლე რა უნდა თქვას კაცმა, როცა საბერძნეთში ფაბრიკათის უსაქიროები მასალა არ არის. მთავრობა დიდად მოწოდებულა, საფაბრიკო საქმე კარგად წარმართოს, შეფარვლობის სისტემის ძალის არა ჰზოგავს, მაგრამ მაინც ძლიერ ცოცხა ფაბრიკები არსდება. აგრე არა-სანატრულად მიდის ფაბრიკების საქმე, თუმცა არ უნდა დავივიწყოთ და შეენიშნოთ სანატრების, მატერულულობის და სხვა ამ გვერდ წარმოება. იმის შემდეგ უნდა მოვალაზრდ უფრო განვითარებულია საფაბრიკოები. ეს განხორცი არეულობის და განსაკუთრებით კონიაის წარმოება; ამ წარმოების საქმე დანარჩენებთან შედარებით კარგად მიდის, მაგრამ ეს ვისთვისაა რა არსებითს საგანს წარმოადგენს

მთა-მანდელულობის საქმე—რაც უფრო მეტს უყრადღების ღირსია—თანდათან მეტ განვითარების ეძლევა. ლითონ—რკინის, ტყუილის, თუთიის დღითიდღე უფრო მეტს ჰპოულობენ დასაქმაც კარგად მოკეთებ, იქარე მდენელებს მეტობრებლებში ამერიკის ცნობილ ბაზრებშიც ასაღებენ. მდენეულობის ხარისხს რაც შეგება, უნდა ვთქვათ, რომ ზოგიერთი სახელმწიფოების ამ გვარევე საქმეებს არ ჩამოუვარდება. მაგალითად—გარმატიკოში და სერბოვში პირველ ხარისხის მანდელულობის იღებენ. ეს დარგი საზოგადო მრეწველობის უფრო კარგად მიდის და სარგებლობაც მეტობრებლებში.

ამის შემდეგ შევხებით სახელმწიფოს ვალს და იმის გადახდის, ანუ უკედ რომ ვთქვათ, დაფარვის წესს. ჩვენ ზემოთ ვთქვით, რომ დიდი ხანი არ არის მის აქეთ, რაც საბერძნეთის მშვენიერი შემოსავალი ჰქონდა და ოქროს სხვა სახელმწიფოებს აძლევდა სესხად, დღეს-კი თითონაც ბევრისა ჰმადრებოთ. რამდენიმე წელიწადია, რაც საბერძნეთი იხარის თაღისის ვალების მოლოდ მე-სამედ სარგებულს, და ამასთანავე სცილობს—თუ ცდა შეუსრულდა—ეს დროებითი სისტემა მუდმივად გარდაქმნას.

ჩვენ როცა ვაჭრობაზე ვლახობაკობდით, ერთი რამ დავგვრას სათქმელი—ის, რომ ოქროზე დაღვნილი სარისი (რუსულად Золото) დაუღვრობობობაც უსათვლად ხელს უწყობდა ვაჭრობის შევიწროებას.

შარლ დიუროანი ამბობს, რომ სასურველია ასეთის წესის დროს საბერძნეთის ხაზინამ დაუფარვებლივ მიმართოს თავისი კრედიტორებს და საქმე მოავადაროს როგორმე, თორა ოქრე ისედაც შესესტებული ქვეყანა მთლიად დაუშლურდებოთ.

მაღუბა ბოლქუაქი

დამაქვირდი

(გვრტეობერი) ვინც ყურს მიუქვერს გამაქვად ვამოქვადლას საჭიარს, ის ვქვევალე უფრო ხშირად გაავარჩებს ხოლმე ორ სიტყვას: „მე“ და „ფულო“. *** თუ ამქვად-წვევტილდა ხართ, ტუქვად-ჯნუ დამაქვთ შექვის თქვენ გარე-

შემა: თქვენ ამქვად-წვევტილდას მქვს სხვას ვერაფერს ამოკით. *** ჩვენს მტრება, ჩვეულებრივ იყინა არან, ვინც ჩვენგან დამაქვდებულა, ის ვისეხანგ ჩვენს ვართ დამაქვდებულნი.

შურნალ ბაზეთიმიღვან

(ამოკრებული ამბები)

მთიხველს უმეველია გაუგანია, რომ ზოგჯერ ღორის ხორცი არის ვერედ ბუნებური ტრინია, რომელიც ძლიერ მარეზელა ადამიანისთვის. დიდი ხანი არ არის, რაც მეცნიერებამ აღმოაჩინა ტრინია, სულ 5 წელი იქნება მის აქეთ. მას შემდეგ მეცნიერება შეუდგა კვლევა-ძიებას, თუ როგორა სცხვრობს იგი და შემდეგ აღმოაჩინა.

ღორის ხორცი ტრინიას შემოხვეული აქვს კონარის აფსკ. უკუში არის ვინცხვან, ტრინია განათავისუფლება და გამარჯვების დაიწყებს. 5-6 დღეზედ ახალი ტრინია გადადისხორცი, ტრინია თურმე უფრო ბევრია ხოლმე კუნთებში, სადაც მე 10-14 დღეზედ დაინახებდა და შეიკუმშება: მთლიან კვირას ტრინიას ვარს შევიტყვობის კონარის აფსკ, რომელიც პირველ წელს ძლიერ თხელია, მაგრამ მეტე თან და თან მარტდება; მესამე წელიწადს კონარის აფსკ ვამატრდება და ამ გვარად ტრინიას შიგ მოქმედება.

ტრინია მაშინ არის საშიში, როდესაც ღორის ხორცი ადღოს იცისის და ვერაქში ბინადდება. ხოლო როდესაც კონარის აფსკა შემოხვევია, მაშინ სრულიად უშენებელია.

თუ ვინცა ტრინიანი ღორის ხორცი ეჭმა, მოკვამლუბა გული აფრება და პირიც დასე ასაქმებს, აფლარათებს, მერე თვალეში და სხე უსვდება და ხელ-ფეხის მოძრაობა უშეძლებელია. შემდეგ უსვდება ხელ-ფეხის კუნთები; ვადღყოფი ძლიერ იტანჯება, ბოლოს დიდ სიტყეს აძლევს, მიეღო სხეული მოწამლუბა და კაცი კვდება.

ამბობენ, რომ ღორის ხორცი იმიტომ ჩნდება ტრინიაში, რომ ღორი ვეველფერსა სკამს. ტრინია აღმოუჩენიათ აგრედვე ვითრავებოდაც და ღორიც ხომ სკამს ვითრავებდა.

წინად მოვიხსენიეთ, რომ ტრინია უფრო ვერკობი არის და სწრაფად ვის არის მიხეტი, რომ ღორში უფრო ხშირად აღმოჩენილია ტრინია. ამიტომ ღორი კარგად უნდა გაინიჭოს და გასინჯეთ-კი შეიძლება მხოლოდ მიკროსკოპით და მხოლოდ მოკდნის ცაც უნდა მიხედოს ეს საქმე. მაგრამ, როდესაც ღორი ვეველფერა არ არის, დიდი სიფრთხილად არის საჭირო და ძლიერ კარგი იქნება, ღორის ხორცი ისე კარგად მოხარობოთ, რომ, თუ ვინცთობა შიგ ტრინია იყოს, დაიხოცოს.

მაგნა ეს სე ადგილი არ არის; ღორის ხორცი რომ იხარებება, ვარეცგან მეტად ცხელია, შუა-გულიც კი თბილია მხოლოდ, ამ შუა-გულში იმდენი სიტყვად ვინ ჩაატანს, რომ ტრინია დაიხოცოს. მეცნიერება გამოიკვლევს, რომ ტრინია მხოლოდ 52-ის სიტყვში ითიყვება. ეხლა ვინახობ, რამდენი ხარხუა უნდა ღორის ხორცს, რომ სიტყვ შიგ ჩაატანოს. ავიღოთ მაგალითად ნაჭერი, წონით 3 1/4 გრამანა და სისქით ერთი ოჯიკი. 22 წუთის რომ ხარხუთ ხორცი, შუაგულში მხოლოდ +11° იქნება, ნაჭერი საათის შემდეგ +14° და 1 1/2 საათის შემდეგ +22°, ამიტომ, რომ შუაგულში +52° იყოს, საჭიროა:

Table with 2 columns: Time (საათი) and Temperature (გრადუსი). Rows show increasing temperature over time: 8 hours to 30°C, 10 hours to 35°C, 14 hours to 40°C, 16 hours to 45°C.

შევიტოთ თურმე უფრო ძნელია ტრინიების დახვევა, ვინცე მოხარობოთ, რომ სრულიად გულ-დამაქვდებელი იყოს კაცი, ღორის ხორცი ტრინია არ იქნება, სა-მომოქვადლას საჭიარს, ის ვქვევალე უფრო ხშირად გაავარჩებს ხოლმე ორ სიტყვას: „მე“ და „ფულო“. *** თუ ამქვად-წვევტილდა ხართ, ტუქვად-ჯნუ დამაქვთ შექვის თქვენ გარე-

ლი ღორი იყიდეთ, უმჯობესია ხელ-მეორედ კარგად მოხარობოთ, რადგანაც ნაქვდელი არ გვეკლდნება, რამდენ ხანს უხარზვოთ ეს ღორი, თუ ღორი ძლიერ სკელია, კარგს იზამთ დასკრათ და ისე მოხარობოთ.

გასართობი

ამერიკელების შესანიშნავი ტრაგიკოსი კეკი დლი მოქმედე იყო, მშველი და ძალიან უფროად მეგობრების დაპატრება. თუქვა დლი ფულს იგებდა, ჯიბეში გროშო არაოდეს არ გაჩანდა ხოლმე და ცველი ვალი ემართა, სადაც კი ხელი მოეწვდებოდა. ერთხელ კაცი ფულადგლეობაში თამაშობდა, დღვა დღე მისს ბუნევის-სა. გროში ფული არა ჰქონდა, თუქვა ძალიან გულთ უნდა და თითქმის შეიფხვა და ამანადგლევა გამაჰმინდებლად სახეიფი-სინდ. თუქვის უფროსისათვის ვინახობდა ამ თვითი ჯამაგრობა—გვრას განხებოდა, დარწმუნებელი იყო, რომ უარს ეტყოდნენ, ამ გაჭირვების მდგომარეობაში იგი წყვილ გამსესტებელ კასაში და მეგანშეს აი რა უთხრა:

— დღეს ორი თუმანი ფული მჭირია. ჩემი ბუნევისა, მემის რიჩრად შექანის როლს ვაფარებ. სკენზე გამოსვლამდე უნდა დავლოთ და, ამას გარდა, მეგობრებს უნდა გავუხანძრომდე წარმოადგინო შემდეგ, რაც რამ ძირფული ნივთი მაქვს, თქვენს კასაშია დაგრაგებელი. ერთად-ერთი ძვირფასი ნივთი მე-და დავიჩინებ ჩემს თავს, კეკი სამოცის თუმნის ჯამაგრობაში ადუბი, დაიარაღებ ჩემი თავი წარმოადგინო დაწყებამდე ორ თუმნად. შევიკლიათ დამკეტოთ, სადა ვინახობ, თუ გსურთ, ბეჭდით დამკართო, სადამოხედ უნდა გამოიხსნას თუქვის უფროსმა.

მეგანშეს ეს წინადადება ძალიან მოეწონა, ორი თუმანი ფული დაუფლოა, დაეკეტა კეკი პატივით თვალში და ამასთან აუჩრებულ სურვილს, სამსელი და სუხებე მოატანდა იმისი ფულით. სადამოხედ თუქვი სახეს იყო. ფარად უნდა აეხადოთ თუქვა, მაგრამ მეტეხებულ არსად სჩნდა. საზოგადოება დიდად სძლავდა და წარმოადგინო დაწყებას თხოვულობდა. შეუფიქრებულმა თუქვის უფროსმა მიიღეს ქალქაში არჩინების ხალხი კეკის მამაძებდა, მაგრამ ვერხად მაინცა უნდად ერთი უკნობი მოვიდა და შემდეგის შინაარსის ბარათი გადსკვა

„ჭირფასო უფროსო! მე ჩემი თავი ორ თუმნად დავიარავე. გამოვხეიფე ვინმე და გამოიხეიფეთ, თუ ასე არ იზამთ, მეფო-სა ველორ გავწეე- თქვინი 8. კეკი“.

უფროსი მაშინდელი თითონ წავიდა მეგანშესთან და მართლაც 35ასა, რომ კეკი ოთხ-ბი იყო ნაკეტული, სკლთან იჯდა, რომელებუდაც სამსელი და სუხებე ოჯდა. სერ-ტუკის კოლხა მთვით მძიმეულ ჰქონდა ჰალდელი, რომელებუდაც ეწერა რა ნომრის გირათა იყო და რამდენი ფული გავტოვდა არ გირათო. ორი თუმანი მსყიდვ დათვალა საჩუკალით მეგანშეს და ტრაგიკოსი განათავისუფლა.

დეკემა

(რუსეთის დღევანდელ საგვრტოსადგ)

29 აპრილი

რ.ო.ი. პალიტა. ფინანსთა მინისტრმა განაცხადა, რომ მთავრობა უარს აცხადებს ძალა რამე იმხაროს შეერთებულ შტატების წინააღმდეგ, რადგანაც, შესასტებელია, საქმე დაწყებდეს ხელ-მეკრულობის ძალითობა. შ-ილჩინსკი. 3000 ჰამბურგელ-მა, რომელიც რიგისტაგის საარჩებოთ კავშირს ეკუთვნის, მაშხალე-ბით გალარ-გამოვრების ბისმარკის პატივს სცეს. ბისმარკმა „hoch“-ი წარმოთქვა და ბაიის ფარდულში იყო, როდესაც მისთა პატივისცემული ვიარა.

ლონდონი.

ლონდონი. ლორდათა პალატა. როდესაც კომპლექსი შეეცადა, სალიუსტრირებელი განაცხადა, რომ საბერძნეთის მთავრობის ოფიციალური ანგარიშით...

ატიონა. 28 აპრილს, „რუსეთის სანავონო საზოგადოების“ ადვოკატი...

ლარისსა. ელემენტი-ფაშა შტაბითურთ, დამე ველსტინის დარჩა და ლარისსის დაბრუნდა.

პატა. ქალაქი სასეა გამოკვეთილებითი. სახადი და სისხლის ყვანა განდა.

ატიონა. ხმა გავრცელდა, რომ მოწინავენი ოსმალთა ჯარისა და დომინიკოსის მხარდობდა მადლობაზე...

ატიონა. ერთ ბედს ეძიარებოდა და სთანხმება გერტის გუნდული.

კონსტანტინოპოლი.

კონსტანტინოპოლი. 28 აპრილს ფარსადიდან ორი რაზმი წავიდა ოსმალეთის ჯარისა: ერთი დოსთაიკისში, მეორე ადმირში.

პარიში. იმპერატორმა ვილჰელმმა დაავალა გერმანიის ელჩს მიუნსტერს—10,000 ფრანკი გადაეცეთ...

ატიონა. 28 აპრილს დიდმა სახელმწიფოებმა ოფიციალურად განაცხადეს სურვილი მუხამედოვლის სურვილი განაცხადეს.

ლონდონი. საზოგადოებათა პალატა. ბაღფურმა განაცხადა, რომ ყველა დიდ სახელმწიფოს წარმომადგენლებს მოწერილობა მიუვიდათ...

ბუქტეშტის ბარჯა, 29 აპრილი

Table with 4 columns: მფლობელი, ვაჭარი, მფლობელი, მფლობელი. Rows list various names and amounts.

პაწია შინიშხა

(ბატონი მენუჩარეას წერილის გამო).

თავიდი მამია გურიელის ბიოგრაფიაში, რომელიც დაწერილია ბენიონი მეუნარეას მიერ, ვიკთხულობთ შემდეგ სტრიქონებს: „აი რასა სწერს ის (გურიელი)“...

კი-ვერ გაიგებს, რა პოვნაზედა სწერს მამია. რას იფიქრებს ამ სტრიქონებს მამია...

მინც არც ამ სახით დატოვა ხსენებული სტრიქონები. მათ უკოცლიათ ხელთ-ნაწერად ოც-დახუთის წლის განმავლობაში...

წერილები რედაქციის მიმართ

ბატონო რედაქტორო. უპატივითად მადლობას გუთხვამთ ანდრეა სიმონის ძე ანდრეაძეს, რომელსაც ნაგობრის წიგნ-საცხის სასაგებლოდ შეუტრიაბა...

ტფილისის ქალაქის გამგეობა

ამით აცნობებს ქ. ტფილისში ურბა ქონებათა ზატრინებს, რომ ამ 1897 წლის 15 აპრილი-სათვის მის მიერ შედგენილია გასანწილებელი სია ურბა-ქონებათა გადასახადის გაწერის თაობაზე...

Table with 10 columns: დასაფასებელი უბანი, ახალი გადასახადი, გადასახადის აკრუფის ხარჯი, სულ, დასაფასებელი უბანი, ახალი გადასახადი, გადასახადის აკრუფის ხარჯი, სულ. Rows list various districts and amounts.

მაგალითი: ამ გვარად, 8745 მან. დაფასებულს მამულს გაეწერება გადასახადი—15 მ. 73 კაპ. (8000 მანეთი—14 მ. 39 კაპ., 700 მან.—1 მ. 26 კაპ., 40 მან.—07 კაპ. და 5 მან.—01 კაპ. სულ 15 მან. 73 კაპ.)...